

PERIÓDICH DESENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any II

Barcelona 10 de Desembre de 1881

Núm. 52

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 10, 20 y 30 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	ANY		SEMESTRE		
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	DIRECTOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNIO, 28 BARCELONA	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Païssos de l' Unió Postal	76 »	40 »	24 »	»		Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 »	3 50 »
No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant						Y en los altres païssos, los preus d' Espanya y además lo franquieg		

SUMARI

TEXT — CRÓNICA GENERAL, per R. E. B. = NOSTRES GRABATS, per Eduart Tamaro. = LA DESCONSOLADA (continuació), novela de Benjamin Barbé. Traducció de Narcís Oller y Moragas. = Recorts d' Enrich Heine. LO RETORN (poesia), per Joaquim Riera y Bertran. = DON BARTOMEU ROBERT É YARZABAL, per Ramon E. Bassagoda. = ATENEU BARCELONÉS, per E. Corominas y Cornell. = LA GUERRA Y L' ART, per Francesch Barado. = TEATROS, per F. = CARTA DE LA HABANA, per Gabriel Costa y Nogueras. = NOVAS. = BELLAS ARTS, per F. B.

GRABATS — D. BARTOMEU ROBERT É YARZABAL = GRAN SALÓ DE SESSIONS DEL ATENEU BARCELONÉS. = SALÓ BIBLIOTCA DEL ATENEU BARCELONÉS.

CRÓNICA GENERAL

LA régia prerogativa exercida en la millor de las ocasions ha evitat á Barcelona l' esgarriús espectacle del patíbul; las súplicas de las corporacions, autoritats y personas notables que s' habian dirigit al President del Consell de Ministres pera que aconcellés al monarca la concessió del indult que 's sollicitava, fóren atesas de la manera més complerta, y á ellas s' ha degut qu' un germá nostre, puig no deixa d' esser tal ab tot y son horrible crim, conserve encara la vida en aquestas horas y potser per llarchs anys, dels quals podria molt ben ser que se 'n aprofités lo miserable assesí pera fer olvidar ab son arrepeniment y conducta exemplar lo crim qu' ha estat á punt de costarli la vida.

Si l'abolició de la pena de la mort ha de passar un dia de la categoria d' ideal per tot extrem generós, envejém ab tota l' ànima als que podrán conseguir aquesta edat felissa en que la dolcesa de las costums, que será inevitablement lo resultat de na perfecta armonía entre las passions y 'l fré que á las mateixas puga oposar la conciencia dels homes, farà

DON BARTOMEU ROBERT É YARZABAL

de tot punt innecessaria l' aplicació del suplici, que no contentantse ab acabar la vida del home, ompla sa memoria de vergonya y de ignominia.

No obstant y lo utópica qu' avuy per avuy creyém la abolició de pena de mort, estém molt, molt lluny de creuer que las predicacions qu' en tal sentit pugan fer sos defensors, influeixi lo més mínim en la desmoralisació de las costums, ni contribueix per res á fer creure á las classes méns educadas en l' impunitat del crim; la forsa mateixa de las circunstancias s' imposará desgraciadament, pera que per molts anys los abolicionistas no vejan realisats sos generosos ensomnis, pero ara per ara, fins considerém fructuosa sa propaganda, com trovem de indisputable utilitat la predicació de totas las utopías que vinguen informadas per un fondo de generositat y de grandesa.

Lo dia que poguem arribar á abolir lo patíbul y la guerra, la humanitat haurá donat una passa de gegant; per arribarhi no basta qu' uns quants esperits dotats d' un gran fondo de caritat ó de filantropía, anomenis com se vulga, se reuneixen y consagren tots sos esforços á lograr que sas ideas arriuen arrelarse en la conciencia de 'ls homes; segurament que si ells sols constituïssen la societat, aquets remeys heróichs fóren de tot punt innecessaris; es precis que 'ls homes se decideixen á suprimirlos, ofegant dintre son cor aquestas vivoras verinosas que 's diuen malas passions. Potser s' hi puga arribar per molts camins; nosaltres no obstant ne trovem un de segur; qui 'l vulga seguir no te més qu' obrir las planas del Evangeli.

Aquestas impresions nos portan á la memoria al malaguanyat Bartrina; ànima gran en la qual tenian cabu-

da los més generosos sentiments, se 'ns figurava la personificació de l' utopia. Sas atrevidissimes idees que exposava nostre bon amich ab l' ingenuitat més encantadora, no arribaren á crearli ni un sol enemich; son adversari més declarat no titubejava en allargarli la ma d' amich, honrantse molt més ab la seva amistat qu' ab la del correligionari ab qui 's pogués sentir més identificat. Felicissima idea ha sigut la del seu estimat germá al donar á la llum pública la colecció complerta de sas obras. No obstant ¿per qué no dirho? Estém molt lluny de creure que per ellas ningu pugua formar concepte de lo molt que valia en Bartrina, per més que revelen una potencia intelectual de primer ordre. Dificilment arribarán á ser un trassumpto de lo que tothom se prometia d' en Bartrina al escoltarlo ab religió silenciosa, quant exposava en mitx d' una conversa alegre, jovial, aquelles idees colossals, que quan no altre cosa, revelaven una intuició poderosissima pera sorprendre lo secret de las més intrincadas qüestions.

Ab tot y aixó, debém celebrar la publicació de las obras del desgraciat jove; encara que en petita escala donará idea als que no 'l coneixian, de sa assombrosa forsa de concepció; y en quan als que encara estém plorant la pérdua del millor dels amichs, en la lectura de ellas hem de trovar la tendrissima complascencia que tothom experimenta al contemplar lo més insignificant objecte perteneixent á qui en vida fou part principalissima en nostres més puras afeccions.

L' Ateneo Barcelonés, que un dia cometé 'l desacert de tancar la boca al pobre Bartrina, ab una entesa que l' honra, no ha duptat en desautorisar aquell acte, dedicantli una sessió necrológica ab motiu de la publicació de las sevas obras.

Aquest acte de justicia pot donar idea á altres institucions, que tan poch feren pera honrar la memoria d' en Bartrina, lo camí que 's pot seguir quan se tracta de reparar faltas comesas potser en un moment d' impredictió. Es una humillació qu' als ulls de tota ànima generosa, honra sobremanera, ja que de tal manera 's demostra haber vensut á un dels enemichs que més indomables solen presentarse; l' amor propi mal entés.

*
* *

La inauguració del Ateneo fou brillantissima; lo doctor Robert qu' ha de presidir aquest any tan important centre d' il·lustració, estigué á l' altura de la seva fama y ab aixó está ja dit tot; lo seu discurs constituheix en veritat l' esbós d' una obra grandiosa.

No hem de cometre ab ell la gran injusticia que resultaria de dedicarli las escasissimas ratllas de que podríam disposar en aquesta secció; concedint á aquell acte tota l' importancia que 's mereix LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA, l' ha volgut consignar d' una manera solemne en sas columnas, fent qu' un artista distingit y un de nostres companys de redacció donguessen un trassumpto fidel de la manera espléndida ab que en l' any present ha inaugurat l' Ateneo son curs académich.

Als dibuixos del senyor Ros y al article de nostre amich senyor Tamaro remetem donchs als que sobre l' particular estigan més ó ménos interessats.

*
* *

Don Francisco Domingo acaba de morir; es una pérdua irreparable pel catalanisme. Tal afirmació, que potser algú que no hagués conegut á nostre estimat amich pot trovar massa categórica, no ho es en cap manera pera nosaltres qu' hem tingut ocasió d' apreciar molt d' aprop tota l' abnegació y desinterés ab que 's consagrava á fomentar los interessos de nostra patria.

¡Quántas publicacions catalanistas no reberen d' ell senyaladíssima mostra de l' entusiasme que sentia per tot quan se referia á nostra terra! Debem aprofitarnos de la tristíssima ocasió de la seva mort pera fer aquestes declaracions qu' en vida may nos hauria permés lo finat; la modestia no era la ménos apreciable de las virtuts qu' l' adornavan. LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA creu de son deber consignar, en aquest dia nefast pera tots los que sabiam lo que valia tan integerrim patrici, que d' ell merescué, desde la seva sortida, la més decidida protecció. Donem nostre més sentit pésam á sa desconsolada familia á qui la mort acaba d' afligir de una manera tan terrible.

*
* *

Lo dilluns passat, dia 5 del corrent, tingué lloch en lo local de la «Unió de las classes productoras» una numerosa reunió de catalanistas, al efecte d' ultimar los preparatius per la formació del «Centre Catalá», acordada per lo Congrès Catalanista. Dita reunió fou presidida per la mesa de dit Congrès, aumentada ab los individus que forman la comissió encarregada de portar á cap tan trascendental idea. Lo president, Sr. Almirall, exposá en breus paraulas l' objecte d' aquella reunió; manifestá que la Comissió havia redactat las bases dels Estatuts per que deuria regirse l' «Centre» é invitá al ponent d' aquella Comissió, Sr. Lasarte, pera

que fes un resúm de las bases. Explicadas per lo Sr. Lasarte las idees fundamentals que s' havian tingut en compte per la formació dels Estatuts, foren aquestos aprobats, encara que ab carácter interi, després d' algunes modificacions demandadas per los Srs. Gallart, Coroleu y Cardellach.

Aprobadas las referidas bases, se proposá que 'ls que volguessen ingressar en lo Centre, podian deixar sos noms á la Secretaria; després d' haver autorisat á n' aquesta pera associarse las personas que cregués més idóneas per los treballs que deuen realisarse fins á la definitiva constitució del «Centre», s' aixecá la sessió.

*
* *

Al comens d' aquesta temporada teatral prometerem enterar á nostres lectors dels teatros que presentiam no havian de portar á bon terme la realisació dels ostentosos programats ab que en tal época anunciavan sos espectacles.

Cumplint nostre oferiment, comensem avuy la llista ab lo teatro del Liceo; si senyors, aquest palau de l' art líric 's trova en l' actualitat, tancat y barrat, pitxor que si 'ns trovessem en la quaresma del any quaranta y cinch.

D' avuy endevant los barcelonins hem de renunciar al espectacle de l' ópera, ja que la impossibilitat de sostenirse en nostra capital ha quedat plenament demostrada. No han constituít en cap manera recursos eficassos pera sostenir á una empresa, l' haver portat á son coliseu als millors artistes del mon, l' haver conseguit una subvenció com cap més empresa y un abono considerable, l' haver sabut conquistarse lo favor del públich que l' hi proporcioná unas entradas may vistas, y finalment, ni l' haver pujat los preus com tampoch ningú s' hi havia atrevit fins ara.

Aconsolémnos en mitx de tanta desgracia, veyent que l' opulent banquer Sr. Arnus, ha reunit los restos de aquesta pléyade artística que tan efímerament hem pogut admirar en Barcelona, y gracias á ell podrem encara tenir alguna funció d' ópera en la elegantissima Sala de Bethowen; qu' á no ser l' entusiasme del Sr. Arnus per tot quant se refereix al art, lo que es al ménos, per aquesta temporada havíam ja de donarnos per despedits del més aristocrátich dels espectacles teatrals.

6 de Deseembre de 1876

R. E. B.

NOSTRES GRABATS

DON BARTOMEU ROBERT É YARZABAL

Veiges lo article bibliográfich qu' en altre lloch d' aquest número publicuém.

GRAN SALÓ DE SESSIONS DE L' ATENEU BARCELONÉS

Lo local de que disposa l' Ateneu Barcelonés, está situat en lo punt més concorregut de l' antich casco de Barcelona, aixó es, en lo primer pis de la casa anexa al Teatre Principal y en l' altre primer pis de la casa, en quals baixos está instalat lo gran café de Colon. Conta nou balcons en sa fatxada en la rambla, ab una longitud total de 41 metres; y además te la facultat d' usar de l' espayós saló de descans de dit Teatre Principal, valentse d' una porta de pas que está oberta diariament las horas de las representacions. La ben éntessa iluminació de tot lo local, se fá per medi de 180 bechs de gas.

Lo gran saló de sessions, qual vista reproduhim, es de forma circular, tenint 16 metres de diámetro y essent de 21 metres l' elevació de sa coberta ó cúpula per ahont devalla la claror zenital. L' estil dominant es lo corinti, sostenint vint columnas d' aquest ordre la coronisa ab ornamentat fris, y sobre d' ella formant lo basament de la cúpula, figuran com esculpts ab lletras d' or sobre lápidas de marbre morat, los noms de Campeny, Viladomat, Balmes, Campmany, Vilanova, Gimbernat, Dou y Soler, tots eminents figuras casi contemporáneas, en las ciencias y en las arts.

En los plafons dels intercolumnis, figuran vuyt estatuas de grans dimensions, damunt de sos corresponents pedestals, vuidadas sobre los originals dels grans mestres, existents en los Museos de Paris y Roma, representant Antinoo, l' Apolo de Belvedere, la Venus de Milo, Aristides, Augusto, l' Esclau de Miquel Angel, una Vestalina y la Reyna María Letzincka; quals estatuas produexen molt bon efecte interpoladas ab los espléndits cortinatjes de vellut carmesí que adornan totas las oberturas de llum y portas de pas, ab la gran cortina de la mateixa tela, que forma la testera de la Presidencia y ab las vuyt otomanas, adosadas als ja memorats plafons.

La última restauració de dit saló, ha corregut á càrrech del distingit pintor Sr. Parera, y en las portas de pas han sigut possadas dos vidrieras grabadas expofé

ab garlandas de lorer y atributs de las ciencias y arts per lo vidrier Sr. Puig.

SALÓ BIBLIOTECA DE L' ATENEU BARCELONÉS

Ab duas comunicacions, una ab lo vestibul y altra ab la gran sala de sessions, s' obra rebent llums de la gran claraboya del café de Colon y dels jardins de la part posterior ó gran androna de aquella barriada, lo saló biblioteca de l' Ateneu Barcelonés.

Sa forma casi quadrada, mideix 11 metres de llargaria per 14 d' amplaria, tenint sostingut son extens sostre per quatre elegants columnas de ferro.

Cobreixen per complert sas parets, ben acondicionats armaris ab copiosos prestatjes, y las obras que forman la biblioteca s' elevan ja al número de 14,000 volums. No cal dir que molt selectes totas, tenen una varietat asombrosa, atés l' ample criteri de las ilustradas Juntas que han vingut regint aqueixa corporació; y además de tal varietat es de notar que ab ellas s' ha procurat reunir totas aquelles curiositats bibliográficas més estimadas, are per sa preciositat ó per sa raresa, essent per lo tant difícil en un y altre cas, sa adquisició per los particulars sens molts dispendis ó fatiga.

Tres grans taules contenen en aquesta sala unas 300 publicacions periódicas, procedents de las cinch parts del mon, y entre ellas figuran totas las principals Ilustracions y Revistas, sian ó no ilustradas, ab lo que es fácil tenir rápit y exacte coneixement del moviment científich y artístich de nostres dias, aquilantantse lo valor de las diverses publicacions y lo mérit dels artistes que las il·lustran, en parangó ab las obras d' altres épocas, de que dona mostra la referida biblioteca, servida per son encarregat ab molt zel é inteligencia.

L' iluminació está ben calculada, y fácil per altre part la ventilació, compleix perfectament aquesta sala ab son objecte de fer agradable y cómoda la lectura.

Anexas al saló biblioteca hi ha dos salas destinadas al estudi, que ostentan diplomas de l' Ateneu, plans y cartas geográficas; tenint en son centre una llarga taula ab deu pupitres dobles cada una, construít de tal manera que poden plegarse ab facilitat, quedant aixis una gran taula pera sessions de junta Directiva, comissions, etcétera.

EDUART TAMARO.

LA DESCONSOLADA

NOVELA DE BENJAMIN BARBÉ

(Traducció de Narcís Oller y Moragas)

III

posá 'l peu á casa, senti en mon interior una veu que deya:

«Oh, llar de ma dolça familia, al saludarte, repara qué 't porto: un hoste nou que 's diu la Mort. Aquest foraster sinistre jamay t' havia visitat fins avuy; fins avuy tu havías sigut com lo niu del aucell que veu náixer y créixer los moixonets sota l' ala de las vellas. Tu no havías vist ni sentit may sinó rialletas d' amor y cants de joya. Per fi, la serpenta ha pogut llisarshi y 'ns ha prés lo gafarronet més estimat del cor. Oh, llar de ma familia! s' han obert ja tas portas als plors y al dolor; aquí tens per fi á la Mort, lo misteriós reclutador de las tombas! Ara que coneix nostre alberch, ara que ha vist qu' á casa nostra l' herba es ufanosa, fresca y espigada, capassa es de tornar á visitarnos ab sa dalla, com visita 'l dallayre son camp!»

Sentia encara eixa veu interior quan vaig entrar ab mon preuhat tresor dins l' arcova de la mare.

IV

Allí hi havia 'l llit hont ella l' havia parit ab dolors y rebut ab joya; allí 's trobava 'l bressol d' hont feya poch l' haviam tret plé de salut, brillant de bellesa.

—Mira 'l bressol que l' esperava;— digué la mare,— aquí l' hem de col·locar.—

Y 'l bressol s' obrí pera rébrer la caixa, que hi entrá tan justa com si haguessen prés las midas, y estenguerem demunt la manteta de llana blanca qu' avans servia per 'l acotjar á nostre amorós anyellet.

A sobre hi posarem un Sant-Cristo; un Sant-Cristo antich qu' havia format part d' una piqueta d' aygua beneyta, recort de l' avia de ma muller, en presència del qual tots los passats s' havian senyat mil vegadas.

Demunt també hi posarem una garlanda de corretjola, ja seca, que jo havia cullit de la tomba de la mateixa avia y penjat sobre son retrato al qui tots honrém y venerém com una santa qu' es ella, pera nosaltres.

Fet aixó, ma esposa 's col·locá un sillonet al costat de aquell altar fúnebre y s' assegudé, dihent:

—Mentres ell hi sia, no'm mouré d' aquí.—

Y allí va estarse, tantost asseguda, tantost agenollada, aquell vespre, aquella nit, tot l' endemá y la nit següent, sense mudarse un fil de roba, sense aclucar un ull, ni pendre res.

CAPÍTOL XIV

Lo que 'm conteu es ben estrany.

I

Mentrestant, jo, á primer' hora de l'endemá, obehint l'ordre que m' havían dat, aní á trovar al comissari del nostre districte.

Mes aquest pás lo vaig fer ja sense cap temor. No teníam per ventura 'l nen á casa?

Essent aixís que 'ns podían fer?

Además que no hi anava sol. Me vaig fer acompanyar per l'amo de la casa qu' habitavam y per un vehí respectable, abdós coneguts del comissari.

II

Entrí en son despaig tan seré qu' ab tot y no conéixer al comissari, ni tan sóls vaig reparar en quina disposició d' ánimo 'l trobavam.

Sols me semblá molt corrent y sobretot capás y actiu.

Nos va fer seure y després se posá en actitud d' escoltarnos.

La declaració que vaig ferli era per l' estil de la que doní al altre comissari, be que la d' ara difería de la primera en quant al objecte de la demanda; es á dir que vaig instruhir-lo per pessas menudas de tot lo que 'ns havia passat, pregantli que fes tot lo possible pera que m' assentessen la defunció del meu fill en lo registre civil y m' autorisessen pera enterrarlo en lo cementiri del pare Lachaise, hont tenim una sepultura.

Ab tot y comptar ja aquell home molts anys de servey, va semblarme que 'l sorprenia fins al darrer punt lo que jo li contava.

—Adverteixe—m digué, accentuantho ab certa duresa—que lo que vosté 'm conta es molt estrany. Ne vaig á pendre acta y dech prevenirli que, punt per punt, tot s' aclarirá. Per consegüent procure no brodar ni alterar los fets gens ni mica.—

Jo 'm mirava tot parat á mos respectables companys.

Un d' ells exclamá decidit:

—Nosaltres responém de que 'l senyor diu veritat y de qu' es una persona honrada.

—No 'n vull pas dubtar; mes los fets que 'l senyor me conta son tan extrany, tan inconcebibles que 'm permeterà ferli algunas observacions. Com s' entén! lo senyor pert son fill, no'n dóna part, se l'emporta, trencant la llei atravessa ab ell tota la Fransa y arriba á casa seva y ni un alcalde, ni un jutje municipal, ni un comissari de policia, ni un procurador imperial, ni un governador dels vint departaments que atravessa lo deté pe'l camí? Encara més, lo senyor diu que doná part á un comissari de Bordeus, que ni li va pendre cap declaració, y després á l' alcaldia de la meteixa ciutat que tampoch va fer res; fica llavors lo seu fill dintre una caixa y entrega aquesta caixa al carril sense declarar lo contingut. Per fi á l' estació d' arribada troba un altre comissari de policia que també 'ls deixa passar á ell y caixa. En tot aixó hi há certament alguna cosa estranya, vostés han de confesarho.

—No negaré pas—respongué—que hi pót haver bastant d' estrany y fins d' increible en lo que vosté diu; jo, però, puch assegurar per mon honor que 'ls fets explicats, malhauradament, son ben certs. Suposo, senyor comissari, que encara ha d' extranyarli més que tot aixó lo veure á un pare fer una declaració tan terrible, tan dolorosa sense llensar una llágrima. Ay! he sufert tant, he plorat tant en tres días, que tinch ja relaxadas las cordas del dolor, la font de las llágrimas estrocnada. Además, com he tingut de véncer tants y tants contratemps per arribar á port, al véuremhi sento ja com certa alegría.—

Y aquí vaig callar, perque sentí que 'l cor se 'm nuava.

Lo comissari s' adoná de la meva emoció, s' amorosí, y 'm digué:

—Perdónem lo llenguatge qu' he usat, potser un poch dur, pe'l desitj de cumplir mon deber. Vaig á pendre acta de la seva declaració, després aniré á casa de vosté ab un metje pera veure 'l nen y presentaré al procurador imperial aquesta declaració junt ab la del metje y la demanda que jo extindré per vosté á fi de que li sia permés enterrar lo cadavre.—

Y dit aixó, cridá 'l seu secretari á qui dictá una especie d' extracte de la meva declaració.

Llavors vaig notar que parava tan esment en explicar y atenuar las circunstancias que m' eran desfavorables com n' havia posat avans en ferlas resaltar.

Y quan me despedí, no vaig poder menos que mostrarli lo meu agrahiment per la manera com al últim se havia interessat per mí.

CAPÍTOL XV

Dirlau que es un ángel de Rafel esculpit en marbre de Paros.

I

A mitj día, á l' hora que segons m' havia dit, vindria 'l comissari, vaig veure que davant del nostre reixat parava un cotxe.

Ne sortiren dos senyors.

En l' un vaig regonéixer al esmentat funcionari, y suposí que l' altre sería 'l metje forense.

Corrí á traure la mare del peu del bressol, enduentménla á una cambra ben amagada, hont lo sól pensament de lo qu' anava á passar li arrancá un devassall de llágrimas altra volta.

Abdós senyors entraren gayre bé de puntetas, com tement ocasionar nous plors.

Jo 'ls vaig acompanyar fins al costat de la caixa que guardava las despullas del benvolgut angelet, y ab molt de cuydado vaig traure 'l Sant Cristo, la garlanda de corretjola y la coberta blanca que tapava la fusta. Los hi doní 'l cloruro de cals, las estenallas y 'l tornavis, que 'm demanaren y 'ls deixí sols, perque no 'm sentia ab forsas pera presenciar l' acte.

Temia al mateix temps malmetre 'l bon recort que servava del bell rostre de mon fill, trobantlo tal volta horrorosamente desfigurat per la descomposició.

II

Al cap d' una estona, aquells senyors eixiren de la cambra fúnebre. Demanaren aygua, se rentaren las mans, y fet aixó, entraren en mon escriptori á extendre la relació facultativa. Mentres lo metje l' escrivia, lo comissari va dirme en veu molt trista:

—Quin nen més bonich, lo qu' han perdut!

—Qué diu! Ab tot y fer quaranta vuyt horas....

—Encara no s' hi coneix res. Diríau qu' es un ángel de Rafel esculpit en marbre de Paros!

III

Lo comissari y jo nos en anarem á veure 'l procurador imperial.

De passada, aquell feu firmar ja á la prefectura de policia 'ls documents relatius al enterrament y al cotxe dels morts.

Eran prop de las quatre.

Devant la porta del despaig del procurador hi havia molta gent esperant audiéncia. Lo comissari parlá ab lo porter y aixís entrarem immediatament.

Lo procurador imperial, á qui veyá jo per primera volta, estava en son despaig, assegut ab posat molt serio, davant d' una gran y magnífica taula-escriptori de roure plena d' expedients.

Lo saludarem ab reverencia, y ell respongué ab un lleuger moviment de cap. Lo comissari s' hi atansá, y sense asseure's, abocantse y apoyantse no més ab una má á la taula, li entregá 'ls documents, relatantli ensemps son contingut.

Jo m' esperava dret á dos passas de la taula, disposat á respondre á las preguntas que se 'm fessen. Y estava tranquil; més tranquil, sens dupte, que no deuen estarho los qui ordinariament son cridats davant de tan temible funcionari.

Després d' haver escoltat impassiblement l' explicació del comissari, obrí 'ls documents y 'ls llegí ab igual tranquil·litat. A la fi, prengué la paraula y feu senzillament:

—Es á dir, que queda ben probat que la mort fou natural?

—En la relació del metje ho pot ben veure. Morí d' una enteritis complicada ab càncer.

—Está bé.—

Y agafá la ploma, firmá una fulla, l' entregá al comissari y li feu un signe ab lo cap, volent dir qu' estavam llestos.

Y nosaltres eixirem.

—¡Quin home més fret!—diguí á mon company;—ja es ben exprés para son ofici.

—Y es un bell subjecte. Però, ficeses vosté en las cosas qu' ha de veure; cóm vól vosté qu' aquestas li deixen lo cor en disposició de conmour's per la desgracia de vosté, per la mort d' un nen de bolquers?

(Seguirá)

RECORTS D' ENRICH HEINE

LO RETURN

XL

Digas, mon car amich: ¡á qué trau cap de bó sempre cantá y cantar la mateixa cansó?

¡Acás ajocat vols romandre eternament,

covant los ous antichs de ton antich amor?

Ah! aqueix es un trevall que may acabament,

tindrà pera ton cor!

Trencan los polls la closca y piulan, saltirejan

no bé en la llum del dia alegres se rabejan

mes tú ¡per qué n' ansias,

si dins del teu llibret cruel los engavias!

XLI

No sigueu massa impacients,

si un cop qu' altre los accents

de mos dolors d' algun dia

tenen planívols rasons

en mas novellas cansons.

Esperu! lo ressoná

de mon dol s' acabará

y primavera! poesia
ha de brollar dolsament
de mon cor convalescent.

XLII

Lo Rey Wirwamitra passa

sens repós totas las penas.

A forsa de feras lluytas,

á forsa de penitencias

del eclesiástich Wasisenta

la vaca guanyar intenta.

¡Oh Rey Wirwamitra, ets

animal d' estranya mena!

Qué! tan de lluytas y tan

continuada penitencia

pera guanyar una vaca?

No hú entench ni ho puch entendre.

XLIV

Cor méu, no estigas mes trist:

suportant tan doló espera.

lo que t' ha pres un hivèrn

t' ho dará una primavera.

Qué bens encar t' han restat!

Y 'l mon encara bell es!

Y á més, cor meu, pots amar

tot lo que t' agrada més!

XLVI

Oh no! ma bella aymía!

ta perdició sería

y faig supré m' esfors

perque ton cor no entenga

lo meu y no s' encenga

may pera mi d' amor

mes m' ánima 's revolta

y dich mes de una volta

rendit d' amant passió:

poguessis anyorar-me,

poguessis estimar-me

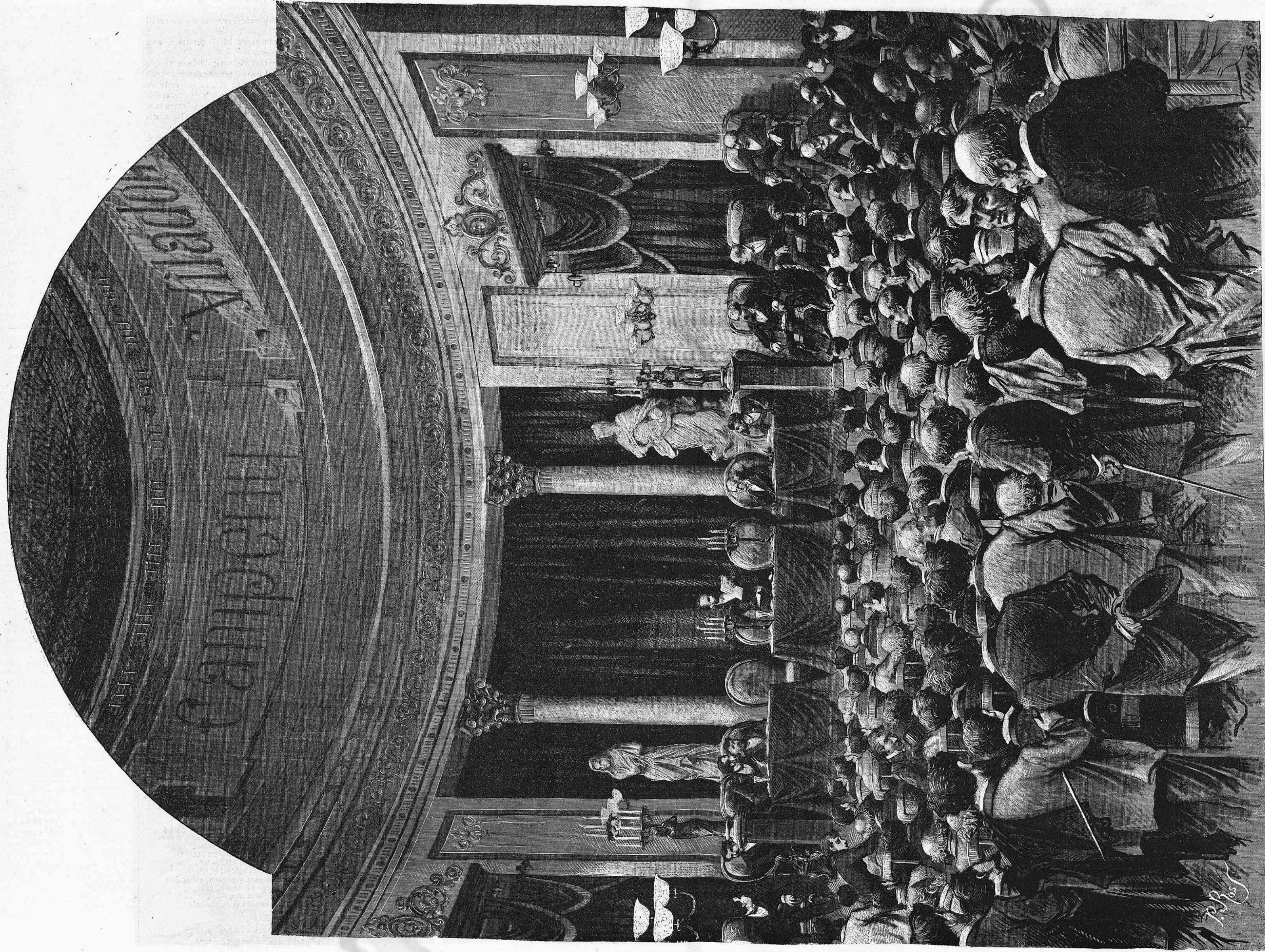
ay! á despit de tot.

JOAQUIN RIERA Y BERTRAN.

D. BARTOMEU ROBERT É YARZABAL

HA interessant personalitat del nou president del Ateneo Barcelonés, es de sobras coneguda de tothom pera que 'ns entretinguem aquí á fer son elogi. Sens cap classe de dupte constituheix una de las primeras ilustracions científicas de nostra ciutat; la classe métrica admira en ell al práctic experimentat, pero pera 'l qual, á diferencia de molts, no son lletra morta los assombrosos progressos qu' en nostres últims temps ha fet la ciencia de curar, ans al contrari sab treurer de ells recursos preciosíssims qu' han tornat la vida en molts ocasions als que d' altre modo haurian sucumbit d' una manera fatal; contemplant al doctor Robert prop del llit del malalt, se compren la inmensa distancia que hi ha d' un práctic á un rutinari. Sens qu' en Robert haja produhit obras literarias, en lo sentit que vulgarment s' acostuma á donar á aquesta paraula, es precis també reconeixer en ell á un de nostres millors estilistas; ja 's fullejen los pochos treballs qu' ha donat á llum, ja se l' escolte en la cátedra no podrá méns de cridarlos l' atenció la fluides de llenguatge, la dicció correcte y esmerada ab que sab vestir sos conceptes; sens caurer may en la redundancia, deixa als que l' escoltan ó l' lleigeixen, materialment empapats en sa doctrina; ab tal cert posa á contribució ja l' imatge rica y espléndida que os sorpren per son plasticisme y admirable exactitut, ja 'l pensament brillant que no desdeñaría 'l millor poeta. També debem considerar á en Robert com á filosof; lamentant que las pocas ratllas de que podem disposar nos impedeixen aduhir altrás provas, bastará tan sols que 'ns referim á son últim discurs pronunciat en la sessió inaugural del Ateneo, que ben segurs deixá sorpresos fins als que més alta opinió habian format de las condiciones del sábi catedrático. Però ab tot y aixó no hem de callar, que en lo doctor Robert, més que 'l metje, que 'l estilista y que 'l pensador, val encara molt més á nostres ulls, l' home que tot abnegació y desinterés, apenas si l' hi queda temps per consagrar á sos més predilectes estudis y, lo qu' es mes encara, á lo que per ell representa lo que de més sagrat hi pot haber en los afectes del cor humá; á la familia. Al doctor Robert se 'l veu á tots temps y á totas horas corrent com una centella, ara al palau de la més opulenta familia, ara al miserable tuguri, en totas parts disputant sa presa á la mort; sempre infatigable, igualment lo veureu en l' hivèrn á las més altas horas de la nit sufrint l' inclemencia de l' estació, com en l' estiu á l' hora en que més se deixan sentir sos rigors; y encara més; quan la ciutat s' ha vist afligida ab l' horrible plaga de la peste que anava sembrant per tot arreu la mort y la desolació, lo doctor Robert no veijé en aixó sinó un motiu de redoblar lo seu zel y la seva abnegació, corrent més que may al costat del malalt pera prodigar allí lo tesoro de sa caritat quant los recursos de la ciencia deixavan de ser tals.

Los rasgos fisiognomónichs del doctor Robert acusan ja al primer moment totas las qualitats, que, fins á perill d' ofendrer sa modestia, hem apuntat molt á la lleugera; en son front amplíssim s' hi veu ja resplandir

ATENEO BARCELONÈS

GRAN SALÓ DE SESSIONS EN LO DIA DE LA INNAUGURAL DEL PRESENT ANY ACADEMIC

la flama del geni susceptible de abarcar las qüestions més complexas; sa mirada es la de un esperit profundament investigador, sempre incansable pera l' adquisició de veritats noves, que aporten nous materials al edifici de la ciencia; mentres que en la suavitat de líneas que donan á sa fas un aspecte venerable ab tot y trovarse encara en lo millor de l' edat, s' hi revela de sobras aquella bondad de caràcter, aquell tresor inagotable dels més puríssims afectes, que á més de formar las delicias d' una familia modelo, encantan al amich, al deixeble, al pobre pacient, que al pressentir en ell lo perfecte maridatge en que pòden y dehuen viure la ciencia y la virtut, senten palpitant son cor possehits de la més tendrà efusió.

Don Bartomeu Robert é Yarzabal, nasqué en Tampico, (Méxich) en 1842; vingut á Espanya á fi de cursar en una de sas universitats una carrera científica, feu los estudis del Batxillerat en nostre Institut de segona ensenyansa; estimulat per la fama que en l' exercici de la medicina va conquistá lo seu pare en Méxich, decidí seguir la mateixa carrera y á tal objecte s' inscribí en la matrícula de nostra Facultat de Medicina, de la qual sigué sens dubte un dels més brillants deixebles que haja produhit; en ella assistí á las cátedras dels malaguanyats Foix, Ferrer y Garcés, Juanich, Picas y dels que encara avuy honran lo professorat espanyol doctors Rull, Carbó, Magaz y Latamendi; en todas las asignaturas obtingué la nota de sobresalient, guanyant además set premis ordinaris y l' extraordinari de la llicenciatura. Terminada sa carrera en 1863, passá á la Universitat Central, ahont se l' hi conferí l' grau de doctor ab nota de sobresalient, qu' obtingué á més en todas las asignaturas del doctorat.

Regressat á Barcelona, que be podem considerar com á la seva patria, guanyá per oposició lo càrrech d' ajudant de classes pràcticas de nostre Colegi de Medicina, desempenyant á més lo càrrech de substitut de la càtedra de Patologia general. Per medi de oposició obtingué també lo nomenament de soci numerari de la Real Academia de Medicina y Cirurgia de Barcelona; en aquesta época comensá ja á revelar los profundos coneixements que atresoraba en Patologia interna, en las discussions del Institut méxich y en las lliçons que de la mateixa assignatura doná en aquell important centro d' ilustració.

També després d' unas oposicions bril' antíssimas fou nomenat metje de número del Hospital de Santa Creu, per haber sigut colocat en primer lloch de la terna per lo Tribunal censor; desempenyá aquest càrrech desde 1869 á 1875 y á pesar de que sa visita era numerosíssima, se detenía ab especial complacencia en tots sos malalts, ja per esquadrijar los secrets d' una malaltia, ja per prodigar en aquells sers doblement desgraciats los consols de sa caritat inagotable, ab los quals pot ben dirse que 'ls curava tant com ab sas fórmulas admirablement combinadas. Sa reputació anava cada dia en augment, tant era lo que ressonavan sos repetits triunfos; de manera que sollicitat per tothom tenia que multiplicarse á fi de poder acudir á todas parts. En aquest temps doná lliçons en la societat méxica «El Laboratorio» sobre l' tractament de las dispepsias y l' us del alcohol en la pulmonia. Afligida nostra ciutat ab l' epidemia del tífus icterodes, no l' abandoná ni un sol moment, y tan zel demostrá en l' exercici de la seva professió, que rendit de fatiga, s' enmalaltí per últim, víctima d' una febre biliosa. Individuo de la Junta municipal de Sanitat, veje recompensats sos inapreciables serveys ab una medalla de plata ab son corresponent diploma que l' hi concedí l' Ajuntament, y l' nomenament de caballer de la Real Orden de Carlos III, que l' hi fou otorgat per lo govern.

Vacant en nostra facultat de Medicina la càtedra de Patologia méxica per mort del inolvidable doctor Coca, lo doctor Robert marxá á Madrid á pendre part en las oposicions que pera provehirla s' anunciaren; estava en la conciencia de tothom, que de Madrid tornaria ab la càtedra á que aspirava, tal era l' alt concepte que de sos mereixements tothom s' havia format y aixis succehí en efecte, puig fou colocat en primer lloch de la terna, després d' uns exercicis brillantíssims en los que prengueren part professors de tanta reputació, com son lo doctor Cortezo, de Madrid y l' doctor Crous, que desempenya actualment una càtedra en l' Universitat de Valencia. Catedràtic de nostra facultat no pot donarse éxit major que l' que obtingueren sas lliçons entre 'ls alumnos de medicina; quan altres cátedras se veyan materialment desertas á pesar del gran número de matriculats, la del doctor Robert apenas s' hi lograba encabir lo gran número d' oyents que tots los dias tenia supeditats á la màgica de sa paraula; á més de sos deixebles acudian allí, gran número de professors y altres alumnos que al terminar sa carrera volian enrobustir sos coneixements ab las lliçons del jove catedràtic.

Además lo doctor Robert es soci corresponsal de las Academias de Medicina de Valencia, Sevilla, Galicia, Astúrias, Zaragoza y altres, y dessempenya lo càrrech

de Vice-President de l' Academia de Medicina de Barcelona y l' de President en l' Academia y laboratorio de Ciencias méxicas. L' Ateneo Barcelonés volgué també honrar-se á si mateix elevantlo fins al silló presidencial y en la sessió innaugural d' aquesta societat pogué tothom convencer de lo acertat de la elecció, al escoltar lo magnífich discurs pronunciat per lo doctor Robert en aquella ocasió.

Forma també part de nostre Excm. Ajuntament, al seno del qual ha sigut cridat per un gran número de vots en las últimas eleccions que á tal objecte varen celebrarse.

Los únichs treballs qu' ha donat á llum son una traducció de la Patologia celular de Virchow, que portá cap junt ab lo doctor Giné, las lliçons donadas en «El Laboratorio» sobre l' us del alcohol en lo tractament de la pulmonia y 'ls discursos pronunciatos en l' Academia de Medicina, en lo primer dels quals s' ocupa de l' aclimatació de las rassas y en l' altra, de la necessitat de ampliar los estudis neurológichs. Aquestas obras, ab tot y lo escàs de sas dimensions son en nostre concepte suficients pera revelar un talent de primera forsa; res de estrany que la febril activitat ab que lo doctor Robert se dedica al exercici de la seva professió l' hi prive de amplificar sas idees en la extensió que requereix sa importancia; meditantlas encara que sols sia en apunte, se compren l' altíssima potencia intelectual qu' en sí atrevera lo doctor Robert.

R. E. BASSEGODA.

ATENEU BARCELONÉS

ATENEO vol dir, en sa primitiva acepció, temple-escuela consagrat á Minerva, ó lloch de Atenas ahont se reunian 'ls poetes y 'ls oradors.

Conta l' historia que vers l' any 140 de J.-C., l' emperador Adrià, fundá á Roma un Ateneo en lo qual se hospedaba á 'ls sábis, oradors y poetes, y aquesta deu haber sigut l' única vegada que 'ls homes de ciencia y de lletres han estat en lo mon merescudament atesos y mimats per la fortuna, que pocas vegadas s' aficiona á la pols de las bibliotecas ni esculleix per residencia la silenciosa y tranquila de 'ls homes d' estudi.

En aquesta ciutat no fou emperador ni rey, qui concebí l' idea de crear un Ateneo. Comensaba l' any de 1860, época en la que 's veyan ja en Catalunya las primeras guspiras del renaixement literari y científich, que tantas proporcions ha pres en nostre temps. Fins aquell any havia omplert las necessitats de los que 'n Barcelona 's dedicavan á l' estudi, la Societat económica d' Amichs del País. Pero com l' esperit investigador es eminentment libre y eixa societat está subjecte á trabas oficials, quant aquell se sentí ferm, volgué sacudirlas y d' aquí la protesta, que manifestantse franca y decidida, provocá en 9 de Febrer de 1860, una reunió en la qual se acordá la creació del Ateneo Catalá, y posaren d' ell la primera pedra los senyors D. Joan Agell, D. Ramon Anglases, D. Pau de Barnola, D. Anton Barrau, D. Francesch Barret, D. Ramon de Casanova, D. Tomás Coma, D. Manel Durán y Bas, D. Joseph Ferrer y Vidal, Comte de Fonollar, D. Manel Girona, D. Joan Güell, D. Joseph Anton Llobet y Vallosera, D. Miquel Martorell, D. Pau Milá, D. Francesch Permanyer, D. Estanislau Reynals y Rabassa, D. Francesch Roget y Pujol y D. Pau Vilaregut.

Aquesta comissió portá á cap son encàrrech ab gran facilitat é inteligencia, y lo dia 27 de Maig del mateix any quedá constituhit l' Ateneo Catalá y nomenat son primer president, D. Ramon Anglases, distingit advocat y catedràtic de nostra Universitat. Se donaren compte los indicats senyors y quins los apoyaban, de l' influencia que tal centre debia exercir vers Barcelona y la terra catalana? Es posible que s' oblidaren de medirla, ni calcularla, y ho prova, que passats alguns anys y quant la vida de l' Ateneo s' havia desenrotllat més de lo que pretenian sos fundadors, apelaren aqueixos á medis autoritaris pera sostenir l' integritat d' un reglament que l' época retxassaba per estret y estremadament rigorós.

Dits senyors tingueren lo bon acudit de despertar y avivar l' activitat científica y literaria en nostre país. Ho lograren y se 'ls hi deu estimar. Pero aquesta sort d' activitat es igual que l' auell que se l' empresona; lo dia que trova oberta la portella de la gavia, s' escapa rápidamente y vola per l' espay llevant cántichs d' alegria fins á resarcirse de las penas y crueltats que son canceller li feu passar.

Vers l' any 1860 y posteriors apenas se concedia á los homes d' estudi ventatja alguna. Sos treballs y entreteniments debian revestir certa ignocencia y sometres á determinat criteri polítich y religiós. D' aquí que las grans controversias científicas, políticas y religioses li estaban vedadas á l' Ateneo y quan son esperit sentia desitjos d' esplayarse, no podia permetrers mes que arribar

fins á protegir los Jochs florals ó á posar en tela de judici las ventatjas de la protecció ó las desventatjas del lliure-cambi.

Naturalment vingué l' dia que degué terminar tal estat de cosas, y los elements que dintre l' Ateneo lograban apenas contenirse, s' estravassaran per exterior impuls cual forsa no resistí ningú en los amplexos de la nació espanyola.

Nos referim á los fets gloriosos de Setembre de 1868, y es clar que si fora de l' Ateneo, quiscu podia expresar sens traba alguna son pensament, dintre de la corporació no havia de ser posible contindre lo calor que animaba á tots los espanyols.

Nova era comensá donchs per l' Ateneo, qual naixent esplendor se posá de manifest lo dia 13 d' Abril de 1872 mediant la fusió del Centre Mercantil barcelonés y l' Ateneo catalá, constituint nova corporació que 's denominá Ateneo barcelonés, ab lo respectable número de 641 sócis, ab augment de comoditats y ab dependencias mes desahogadas y apropiat per los fins de la actual brillant societat.

Bona idea de lo expresat donan los grabats que en lo present número 's publican, y de son actual esplendor la preciosa biblioteca que conté mes de 14,000 volums y lo número de sócis, que s' acostá á 1,200.

Fou enhorabona concebuda y realitada l' idea de fundar l' Ateneo barcelonés, puig que á tal propósit se deu, sens dupte, lo vigorós moviment literari y científich que manté Catalunya, especialment Barcelona, y que contrasta l' activitat industrial y mercantil de nostra terra, donantli á entendre que poden coexistir l' anhel de enriqueirse y l' de saver, ab lo qual se suavisa, encara que paulatinament, l' agró de nostre caràcter, un tant dur y altaner, propi de qui treballa, lluyta y vens, pero poch avingut ab la delicadesa y bon gust natural al cultiu de las Bellas-Arts, de las bonas lletres y de las qüestions científicas.

¿Sé contrau l' Ateneo á los purs límits de son institut? Francament no. Los homens d' estudi no son los més en Barcelona, y per aixó no poden imposarse. Los homens de bon gust abundan en la nostra ciutat, y eixos son los que donan tó á l' Ateneo, de modo que dita corporació participa de abduas tendencias, que li donan per una part lo caràcter de verdader Ateneo y per altre lo de casino ó lloch de entreteniment y passatemps, dintre formas distingidas y tan delicadas com la refinació de tots los socis exigeix.

Y es tan cert lo expresat, que trobant se ben atesas abduas tendencias, l' Ateneo sosté vida próspera y envejable, y dintre d' ell se mohuen ab perfecte desembarás sense perjudicarse; portan merescudament la devantera y la primacia los homens de estudi, quals consells privan casi absolutament.

¿Podria ser més brillant la vida de l' Ateneo? Podria serho sens dupte, pero d' eixa falta culpes lo nostre caràcter més datá lo retrahiment que á l' expansió. També hi contribueixen altres causas; las que son propias d' aquest país, que no dehuen numerarse pera que tothom las recordi.

Te l' Ateneo molts elements. Ells s' encarregarán, sens dupte, de guanyarli nom més brillant del molt satisfactori y respetable qu' avuy dia gosa.

E. COROMINAS Y CORNELL.

LA GUERRA Y L' ART

LA es lo tema d' una interessant obreta que acaba de veure la llum, en la que comensant son autor per traduhir un notable estudi publicat en la *Neue Militarische Blätter* refuta la idea emesa per l' escriptor alemany de que 'ls espanyols hagem caregut d' afició als assumptos guerrers que puguin servir de fondo á nostras produccions literarias y artísticas, fundantse en que l' sentiment religiós va ofegar la nostra inspiració, y termina ab una serie de notables consideracions sobre la estética de la guerra.

Lo tema no pot esser més original, aixis es que aquesta obra, *La Guerra y el Arte*, deguda á la ploma de D. Pere A. Berenguer, de la Academia de la Historia y tinent del arma d' Infanteria, resulta interessantíssima y útil per tots conceptes.

Difícil es ferse càrrech de lo que pot tenir d' estétich lo drama terrible de la guerra; y aquesta ha d' esser sens dupte la primera observació que 's farán alguns lectors; puig si l' art ha reproduhit los epissodis á que dona lloch, es que ha mirat en ell una de las etapas de la vida, un de sos punts de vista tristos, y que no per esser tristos han d' esser menos admirables. Pero precisament d' aquesta última consideració neix la belleza inherent á la obra artística. Basta fixarse en lo que la guerra representa en la historia, basta reconeixe en aquest agent, en aquesta fatalitat si 's vol, la explosió de todas las energias sociales, pera comprendre que essent

lo terrible desenllàs dels múltiples problemes de la vida ha de produir la exaltació de nostras facultats, y com es consegüent tot gènere de forts contrastes de grandiosos efectes. Que aquest tema ofereix inspiracions ho patentisan las obras mestras que en totas épocas ha fet produir als artistes, desde 'ls que en la culta Atenas reproduhian en mármoles penthèlich la personalitat dels vencedors dels persas fins als que perpetuavan en los archs de triomf las victoriosas manifestacions del geni romà; desde 'ls que dibuixaven en mosaich las victorias d' Alexandre fins als que immortalisaren en la tela la epopeya napoleónica; desde 'ls que cantaren com Tirteo als que pulsaren la lira com Quintana.

La *Iliada* conté en sos exámetros la primera guerra entre Assia y Grecia; la *Jerusalem* l' esfors bélich dels creuhats; la *Araucana* eternisa l' valor espanyol; Camoens, en *Los Lusíadas*, canta:

«Las armas y varones distinguidos
que de Occidente y playa lusitana
por mares hasta allí desconocidos
pasaron más allá de Taprobana;
y en peligros y en guerra, más sufridos
de lo que prometia fuerza humana,
entre remota gente edificaron
nuevo reino que tanto sublimaron (1).»

Veus aquí per qué 'l Sr. Castelar ha pogut dir ab moltíssima rahó referintse á la guerra: «Por una de esas contradicciones en nuestra naturaleza frecuentes, la poesía ha cantado, con preferencia al trabajo que vivifica, la guerra que mata.» Quelcom hi ha, donchs, en lo fondo del cor humà, quelcom de terrible y misteriós que escapa á la nostra penetració, quan, segons Proudhon, en las armonías de la vida la guerra es la nota més forta!

Jo 'm figuro veure als antichs celtas reunits al peu dels *dolmens* entonant l' himne de guerra, himne que 'l vent porta de serra en serra y las onas del Atlántich repeteixen. Aquesta es la primera revelació del art que la espasa, servint de buril, perpetúa tal volta sobre las rústicas pedras.

També la guerra y l' art s' alian en estret maridatge en la hermosa Grecia; ¿qué altra cosa significa aquella Minerva, la que *marxa davant*, disposada á la batalla y tenint per armas égida y llansa? La poesia, la plástica, la estatuaria, la pintura, divinisa los combats inspirantse en aquest espectacle terrible, en que 'l geni de la mort talla ab sa espasa 'l nus format pels eterns problemes de la vida.

Y l' art modern, com l' art antich, s' ha associat á aquesta divinisació. La estatuaria 'ns ha ofert la figura de un guerrero agonisant, sostingut per l' àngel de las batallas; la transfiguració magestuosa de la mort en geni alat que flota sobre núvols de fum; la pintura, las grandiosas perspectivas del combat, los epíssodis terribles de una lluyta á bras partit ó 'l grandió panorama de una acció extensa y complicada. Gross, Horaci Vermet nos han donat á coneixe grandiosos fragments de la epopeya napoleónica; Messonnier, Neuville, Detaille nos han interessat en gran extrem per medi de quadros plens de realisme, admirables per sa execució y per sa composició.

¿Nos interessan en realitat aquestas escenas? Hem de confessar que sí. Nos interessan tal volta més poderosament que molts altres.

Veus aquí, donchs, en qué está basada la importancia del tema *La Guerra y l' Art*.

Lo Sr. Berenguer ha completat lo quadro ab una serie d' eruditas observacions respecte d' Espanya, en las que ha demostrat sa competència en aquest gènere de travalls.

En las consideracions sobre la *Estètica de la Guerra* es digna de tenirse en compte la següent: «En la manera de considerar los acontecimientos históricos en general y 'ls guerrers en particular, com degut á esforsos conscients y lliures del home, fent abstracció del medi natural y moral en que 's realisan y al judicar las acciones de altres temps sense tenir en compte los cambis de ideas, la evolució á que las instituciones están subjectes, lo mateix que 'ls sers naturals, nos fan mirar qual fets *absolutament* morals é inmorals, com á pretés, supost efecte de la voluntat humana, los que sols en molt petita part son obra del home, essent en tot lo demés fatals, necessaris y per lo tant justificables, ja que no totalment en part, als ulls de la historia.»

Aquest párrafo mereix meditar-se. Trist es dirho, pero la lluyta que 's manifesta en altres esferas de la vida ve á esser en la historia un agent del que podem protestar, pero que forsosament hem d' admetre. Pensadors d' escoles avansadas, ho reconeixen aixís. Pero fill de la lluyta es l' heroisme, lo sacrifici; y de aquí la bellesa moral, la de la inteligencia y altres modos de bellesa, que agermanats forman, segons l' autor, «un tot superior que comprén la major varietat baix una més alta unitat, la del home, resultant aixís una bellesa individual, real y vivent.»

(1) Traducció castellana del comte de Chestre.

Lo que 's diu de l' acció individual apliquis á la colectividad. Pero en abdós cassos lo fi del art no es *la guerra per la guerra*, sino 'ls caràcters que revesteix, los rasgos que realza, las figuras que sublimisa, sens perjudici del conjunt brillant, animat y patèlich que ofereixen las lluytas.

Resumint. Aquest llibre demostra 'ls variats estudis fets per son autor, gran coneixedor del moviment intelectual de Alemania, y prova una volta més lo florent estat de nostra moderna literatura militar.

FRANCESC BARADO.

TEATROS

No dimars dia 6 tingué efecte en lo teatro Romea lo benefici del popular autor dramàtich Frederich Soler (Pitarra).

Se posá en escena lo aplaudit drama *Cercor de foch* al final del qual lo autor fou cridat á las taulas ahont se 'l festejá ab gran profusió de rams y varios presents de reconegut mérit artístich, tals com una hermosa corona de plata, oferta de 'n Lleó Fontova, un cuadro de Urgell, regalo de l' original escriptor don Albert Llanas; una copa de bronzo de don Joaquim Vinardell; una escribania de plata, de la empresa del teatro y altres objectes que no recordém.

Después del drama se estrená la parodia [del mateix titulada *Cercor de bota* original del festiu poeta don Joan Molas y Casas.

La parodia, en car que cenyida al drama de 'n Soler, es original y xistosíssima contribuint á son exit son ababat desempenyo per part de tots los actors que hi prenen part.

PRINCIPAL

Lo ball en dos actes *Climenea* continua desempenyantse, casi cada nit en aquest teatro, agradant cada dia mes la inspirada música del mestre Cosme Ribera y las decoracions de 'n Soler y Roviroso, en particular la del primer cuadro del segun acte, en la qual están perfectament ajermanadas la fantasía del artista y la veritat del pintor.

CIRCO

La jupa blava, sarsuela original del poeta Riera y Bertran, y música de don Teodoro Vilar, ha sigut molt ben rebuda en lo teatro del carrer de Montserrat. Los autors foren cridats á la escena diferents voltas.

NOVEDADES

Lo dimecres darrer se estrená la obra en tres actes de los notables escriptors Aulés y Llanas titulada *Una anada á Montserrat*.

Lo primer y segon actes satisfieren agradablement al públich; l' últim entussiasma, sobre tot per l' habilitat ab que está construit, cosa poch frequent en los darrers actes de totas las produccions dramáticas.

Com poden suposar los que coneixen als autors, l' obra está farsida de xascarrillos de bona lley, sense que ni haja ni un solsament de xocarrer. Tenia rahó un amich nostre quant deya que de tal manera abundarian los xascarrillos en aquesta obra, en quant un dels autors los ha tirat á grapats al públich impresos y de paraula, y l' altre es l' autor de *Cinch minuts fora del mon*. Los autors foren cridats á las taulas al fi de l' obra en lo dia del estreno, y segueixen sentho en las representacions posteriors.

P.

CARTA DE LA HABANA

5 d' Novembre de 1881

Sr. Director de LA ILUSTRACIÓ CATALANA

Molt senyor meu: trist ha comensat lo mes de Novembre, com es trista la festa que 'l senyala. Després de tots Sants, que cadescú ha passat lo mes alegre possible, y alguns han omplert sos caps de ilusions, mentres altres fins han concertat matrimonis per Nadal, ha vingut silenciosament y ab só trist de las campanas, lo dia dels morts. Jorn es aquest d' universal respecte y que la Humanitat aprofita pera visitar lo temple, hont jahuen los que foren, deixant en sos sepulcres coronas de semprevivas com á eterna recordansa.

Familias enteras recorren ab afany y presas d' una agitació extranya, los carrers del cementiri buscant un nom volgut ó la creu que marca la terra que guarda los restos d' un sér aymat.

Y sensible contrast ofereix á los ulls del que allí va sols á deixar una llágrima en la llosa que tanca un recort, veurer á la vivent generació petjant jolihua aquella terra mateixa qu' ha d' esser depositaria de sos cossos, y veurer com se encontran entre la joventut, encisadoras miradas y parauletas amorosas, convertint lo lloch sagrat del cementiri en un paseig públich del bullici del mon...

Ben clár diu la lápida que 's veu en la portalada de tot cementiri, que d' aquella porta endins, desapareix

lo bullici, l' orgull, la vanitat, la riquesa y tota aqueixa caterva de vicis que 'ns domina en lo mon. ¿Perqué, donchs, part d' aquesta generació no pensa en aquest jorn, sisquera per un moment, á que habém de arribar los que avuy vivim?

Dispensin senyor Director aquest desahogo, degut á lo impresionat que quedí de ma visita al cementiri lo dia dels morts.

Lo dia avans ço es lo de tots Sants, tingué lloch un altre junta general de socis del Centre Catalá, pera tractar d' assumptos importantíssims; tal deya la circular repartida. L' assumpto importantíssim era, presentar á la junta general la dimissió de la junta directiva del Centre. Tan imprevista ressolució de la directiva, aixecá un descontent general qu' esclatá al debatre si debia acceptarse ó no la renuncia de la Directiva. Los catalanistas, los bons catalans que per sort encara hi ha á Cuba, temiam per lo pervindre del Centre; temiam que aquetl jorn, vespra del dia dels morts, fos vespra també de la mort del Centre Catalá.

Mes ab satisfacció vejerem després que no era aixís; la mateixa junta directiva que renunciaba á sos càrrechs, feu dir per boca del senyor President, que al presentar sa dimissió no 's cregués [que renunciaban á la idea del Centre; ans al contrari, digué; perque volém que visqui; perque desitjém que 's porti prompte á efecte; perque com á bons catalans tindriam á orgull veurer á Catalunya representada en Cuba; es per lo que, comprenent aquesta junta directiva que no pot contá ab l' ajuda d' algun de sos principals membres, y per lo tant no pot doná cap pas endevant, es sols per lo que, repetí, presentém nostra renuncia.

Per fi fou acceptada y s' acordá que demá diumenje tingué lloch un altre junta general de socis pera nomenar nova junta. Deu fassé, que tots los catalans ben units y mirant per l' honor de Catalunya qu' es lo nostre, se inspiři buscant personas que además de sa representació, tingan vera simpatía per lo Centre y prou entussiasme pera portarlo á bon port.

Per fi, la empresa del teatro de Pairet, ó sia la de la companyia lírica italiana, ha tingut que suspendrer la temporada teatral y tornar als abonats la diferencia del abono.

Desde las primeras representaciones se veyá ja la cua que portaba eixa temporada en Pairet. Lo bombo y las campanillas per anunciá l' *cleuco* de la companyia de ópera fou tant gran, que 'l públich *dilettanti* de l' Habana que no repara 'n gastos quant val la pena, no podia menys que respondre, «entornéusen al llit que á mí no m' enganyas» y la concurrencia sempre tant petita ha convensut per últim á la empresa.

Tacon y Albisu, son los dos teatres que 's vehuen més concorreguts; en veritat que contan ab duas empresas ab bonas companyias, dramática y lírica respectivament, las que 'l públich ha rebut ab agrado y protecció.

Lo Basar pera l' acabament del edifici *Asilo de Mendigos*, segueix ab bastanta animació. Situat en los baixos del *hotel Pasaje* frente al passeig del *Prado*, es d' alló més concorregut, habenthi además l' alicient de tocarhi de vuyt á dos quarts de deu de la nit la banda militar de torn, algunas escollidas pessas de son repertori.

Dit Bassar te ja un fondo de 1,250 duros en or y 27,300 en billets.

GABRIEL COSTA Y NOGUERAS

NOVAS

Lo dia que tingué efecte en la fàbrica de pianos, de los Srs. Bernareggi Gassó y Companyia, lo concert dat per la Srta. Menter, se cuydá de la il·luminació de la casa la «Societat espanyola de electricidad», y hem de confessar que ho feu espléndidament.

Lo pati estava il·luminat per dos *lámparas* d' arch voltaich Gramme, y lo interior per medi de lo nou sistema incandescent. De aquest darrer adelant de la electricitat, fou lo més celebrat lo sistema Máxim, per ser lo més práctic. En tan es aixís, que sembla que será lo que servirá per il·luminar nostre ciutat.

Lo Sr. Guardia, editor de música, acava de publicar una mazurka, titulada «Un brote de acacia», original del mestre Sr. Martí, autor de «L' as d' oros». Desitxem á la mazurka l' éxit de la polka.

SOCIETAT CORAL EUTERPE

CERTÁMEN CLAVÉ 1881

Examinadas detingudament las 30 composicions corals presentadas optant als premis oferts en lo cartell de convocatoria, los infrascrits individuos del jurat calificador, han acordat per unanimitat lo següent fallo:

Primer premi.—N.º 24.—«La Cansó dels jochs florals. Lema: «Entre 'ls llamps y la tronada fem la via tot cantant.»

Segon premi.—N.º 12.—«Cansó del batre.»—Lema: «Ja no s' espatlla nostre sembrat.»

Primer accésit.—N.º 18.—«Balladas.»—Lema: «Ells joyosos, ellas bellas, van al ball tot fent brasset.»

Segon accésit.—N.º 7.—«La veu de la campana.»—Lema: «Vejam si sonará.»

Lo que 's fa públich pera coneixement y satisfacció dels interessats,

Barcelona 7 de Decembre de 1881.—Joan Casamitjana, President.—Marian Obiols.—Joseph Ribera.—Joseph García Robles.—Francisco Laporta, Secretari.

BELLAS ARTS

Als quadros exposats durant l'anterior setmana, han seguit altres en número no escàs y no menos dignes d'esser tinguts en consideració.

Un paisatge del senyor Martí y Alsina, quadro de grans proporcions y de no escàs mèrit, deu mencionarse en lloch preferent: grandiosa la perspectiva aèrea y ben entesa la lineal, ofereix un bell conjunt, ahont los efectes del color han sigut justament trobats per l'artista; en la distribució de las figuras s'hi veu habilitat y acert, formant sos grups una nota que no desentona en la armonia de la composició: sols en ella s'hi notan alguns fragments un tant convencionals y altres en los que'l colorit podria tatarxarse de flux. Pero no dubtem en considerarla com una de las més notables obras de aquest distingit pintor.

Las dos preciosas composicions del senyor Armet se disputan la mirada del intel·ligent, que á primera im-

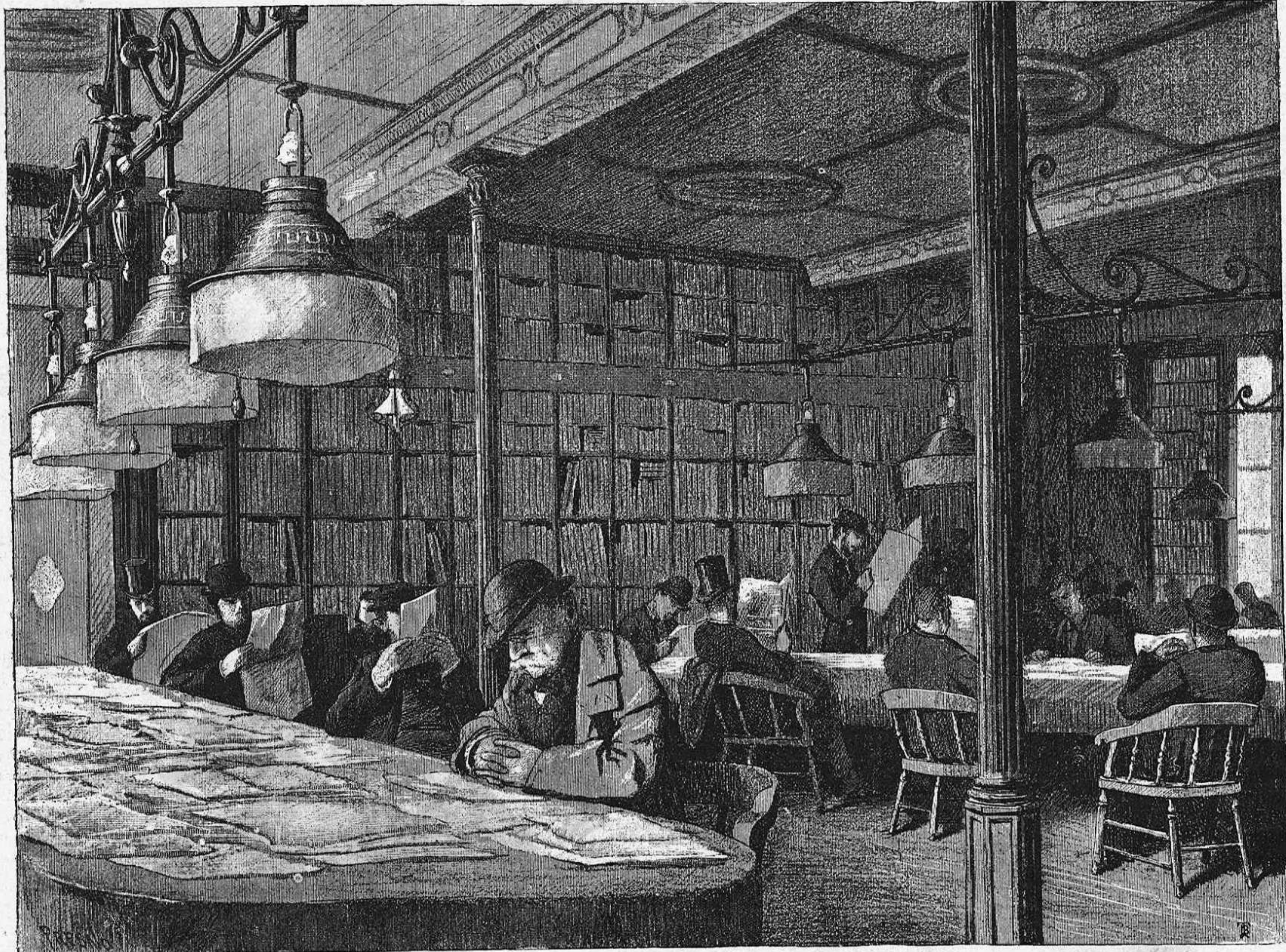
del género, pero no per ço son recomanables, á causa de sa factura en extrem acromada.

Lo senyor Urgell ha exposat també un paisatge, que com tots los seus agrada, per més que sa factura sigui un tant abocetada. Es un efecte de llum crepuscular; y aquest efecte neix del contrast que forma la terra que jau encara en la sombra ab lo espay, quals rosadas tintas anuncian que comensa ó fineix lo dia.

Dos quadros del senyor Miró hem pogut també apreciar, dels que no sabriam quin triar per lo acent y bon gust ab que están pintats. Es lo primer una marina: un cel transparent, en qual fondo s'hi destaca hermosa nubolada, ayguas serenas, en las que la llum se reflexa variadament, y sobre aquest fondo admirablement entonat, una barca pescadora quals mástils se dibuixan en lo cel y qual casco de gran relleu se projecta en las onas; es una composició ben sentida y executada ab gran facilitat. La segona de aquest artista representa la platja d'una de nostras poblacions de la costa: la mateixa riquesa de colorit, la mateixa frescura y vigor que en la anterior.

justesa y quals tintas la modelan ab gran elegancia com tots los accessoris de aquest quadro, lo recomanan per tots conceptes als intel·ligents.

Terminarém aquesta ressenya artística donant compte de una nova y admirable obra d'art exposada en la casa rectoral de l'iglesia de la Concepció. Nos referim á la preciosa verge del senyor Samsó. Aquesta figura, de bellesa ideal, pero recullida y casta, ofereix en sas lineas tranquilas y armoniosas, en son ropatge sóbri y elegant, en sas proporcions y en sa expressió, agermanadas la inspiració més alta ab una execució hábil, y per tots conceptes notable: la sencillés y la magestat s'armonisan en ella perfectament, admirantshi al mateix temps una posa noble, que no desdiu per cert de la hermosura serena y honesta que brilla en son semblant de tintas suaus y delicadas. Lo plegat graciós del ropatge que acusa perfectament los contorns; lo manto, de rica exornació bisantina y l'hermosa esfera en que se apoya la figura, son altres tants detalls que admirar en ella. Pero la vista no 's cansa de contemplar aquella

SALÓ BIBLIOTECA DEL ATENEO BARCELONÉS

presió no sabrá á quina donar la preferencia: los efectes de la llum en l'una, mostran los bells encants d'una matinada y en l'altre una d'aquestas tardes de hivern que en certs pobles de la montanya donan al paisatge una entonació melancólica y trista. Aquellas parets despulladas y rónegas, aquell cel blau clar, lleugerament enobulat, l'herba que creix descuidada al peu de la casa, tot contribueix á produhir l'impresió citada. Pinta lo senyor Armet ab tal elegancia, porta la factura de sos quadros tan perfectament lo sello de la naturalesa que 'ls inspira, que son millor elogi es reconeixer que s'ha vist y se ha sentit tot quant reproduheixen sas telas.

Duas apuntacions al llapis, del senyor Rusiñol y dos quadrets, recomenables aquestos per la facilitat, la justesa del color y sa bonica perspectiva, proban las bonas condicions que reuneix per cultivar ab éxit la pintura. Aprop d'aquestos en te un lo senyor Auduard qual colorit deixa bastant que desitjar, y un altre lo senyor Cotanda, que proban las bonas disposicions de son autor, pero te defectes tals, como lo de oferir tintas cruas, falta de transparencia en lo espay y fragments abocetats; en cambi los ropatges se recomanan per lo ben entés dels efectes del clar obscur.

Del senyor Lorenzale (fil), son dos quadrets que proban especial facilitat en lo fer y perfecte coneixement

No menys notables que los ja mencionats han sigut los quadros exposats en la setmana última.

Lo senyor Moragas ha presentat un preciós paisatge que desde luego atrau las miradas per sa admirable perspectiva, aixis com per son colorit. Está inspirat en una de las hermosas encontradas que domina imponent lo Montserrat. Sos capritxosos turons se destacan entre 'ls nubols en lo fondo, mentres en lo primer terme, tractat ab notable veritat, aixis las figuras, com lo terreno presentan lo necessari relleu, essent d'admirar las tintas frescas y vigorosas de que s'ha servit l'artista. Tal volta la transició del primer plan á los següents deixi per lo que respecta als efectes de la perspectiva un tant que desitjar; pero molt poch es lo que 's podria objectar en aquesta tela, que be 's pot contar entre las bonas que 'l públich ha tingut ocasió de veure durant la temporada present.

Lo quadro del senyor Codina, que representa una elegant artista, dreta, devant lo caballet y, á lo que sembla, judicant en aquell moment los efectes de son treball, es una obra per la que sols se poden tenir elogis. La figura, ben dibuixada, se recomana per lo toch suau y delicat; així l'encarnació com lo ropatge acusan una ma segura y un gust esquisit. Pero si la figura agrada per sa posa y son colorit, lo fondo tractat ab tot acert y

testa que destaca radiant y pura sobre 'l nimbo argentat, testa notable per la correcció de sas lineas, aixis com per la frescura y suavitat del colorit.

La estatua del senyor Samsó es en veritat una de las obras més inspiradas que l'art cristiá ha produhit. Ella ens recorda las celestials bellesas creadas per Zarcillo y nos proba que la inspiració no s'extingeix en nostra patria.

Obras de artistas com los Vallmitjanas y Samsó, donan á coneixer també que á Catalunya brilla 'l geni de las arts al que no ofegan las produccions gegantescas de la industria.—F. B.

ADVERTENCIA

Circunstancias del tot imprevistas han fet que aquest número 's publiqués ab lo retrás que veurán nostres lectores.

Lo corresponent al dia 20 se publicarà ab doble tamanyo del acostumat, suprimintse per tal motiu lo que deuriam donar lo dia 30 á fi de poguer publicar ab la mes possible puntualitat, lo número del 1.º de Janer próxim, en la qual comensarém la série de reformas anunciadas.